יוֹם קֹדֶם הָרֶגֶל, (ז) [ו]נִרְאֶה לִי שֶׁמֻּתָּר לְסָפְדוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא רְחוֹקָה: ה [ז]נִרְאֶה לִי שֶׁמַּה שֶּׁאָנוּ
נוֹהֲגִים בְּתַשְׁלוּם הַשָּׁנָה לִסְפֹּד הַמֵּת (ח) וּלְהַזְכִּיר נִשְׁמָתוֹ, (ט) אֵינוֹ (ג) בִּכְלַל זֶה, וּמֻתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ (י) בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים לָרֶגֶל: ו [ח]אֵין קוֹרְעִין עַל הַמֵּת בְּחֹל הַמּוֹעֵד (יא) אֶלָּא לִקְרוֹבָיו [ט]שֶׁהֵם חַיָּבִים לְהִתְאַבֵּל עָלָיו,
[י]וְכֵן (יב) עַל (ג) חָכָם אוֹ עַל אָדָם כָּשֵׁר, אוֹ אִם עָמַד שָׁם בִּשְׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה. (יג) וְעַל קָרוֹב שֶׁחַיָּב
לְהִתְאַבֵּל עָלָיו וְעַל חָכָם קוֹרֵעַ [כ]אֲפִלּוּ אֵינוֹ בְּפָנָיו אֶלָּא שֶׁבָּאָה לוֹ שְׁמוּעָה בַּמּוֹעֵד (יד) אִם הוּא בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים יוֹם, (טו) וְעַל אָדָם כָּשֵׁר אֵינוֹ קוֹרֵעַ אֶלָּא אִם כֵּן יָדַע בֵּין מִיתָה לִקְבוּרָה. הַגָּהּ: (טז) וְיֵשׁ
חוֹלְקִים. וְנָהֲגוּ (יז) בְּנֵי (ד) [ד] אַשְׁכְּנַז שֶׁלֹּא לִקְרֹעַ בַּמּוֹעֵד כִּי אִם עַל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְעַל שְׁאָר הַמֵּתִים קוֹרְעִים לְאַחַר
הַמּוֹעֵד (מהרי״ל (מנהגים) ותרומת הדשן סימן רפ״ח). וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג יֵשׁ לִקְרֹעַ עַל כֻּלָּם: ז (יח) [ל]אֵין חוֹלְצִין כָּתֵף
אֶלָּא קְרוֹבָיו שֶׁל מֵת [מ]הַמְחֻיָּבִים לְהִתְאַבֵּל עָלָיו, אוֹ עַל חָכָם: ח [נ]מַבְרִין בְּחֹל הַמּוֹעֵד, וְהוּא שֶׁלֹּא יַבְרוּ
בָּרְחָבָה אֶלָּא קְרוֹבָיו שֶׁל מֵת. וְלֹא יַבְרוּ הָאָבֵל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אֶלָּא עַל מִטּוֹת זְקוּפוֹת, לְפִי שֶׁאֵין כְּפִיַּת
הַמִּטָּה בָּרֶגֶל כְּלָל: ט [ס]עַל הֶחָכָם מַבְרִין הַכֹּל בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּתוֹךְ הָרְחָבָה כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּבְרִין אֶת הָאֲבֵלִים,
שֶׁהַכֹּל אֲבֵלִים עָלָיו: י (יט) [ע]עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי הַמֵּת בְּחֹל הַמּוֹעֵד, גּוֹזְזִין שְׂעָרוֹ, וּמְכַבְּסִים כְּסוּתוֹ,
[פ]וְעוֹשִׂין לוֹ אָרוֹן בֶּחָצֵר שֶׁבּוֹ הַמֵּת כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִכָּר שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ הַמֵּת, וְאִם לֹא הָיוּ לָהֶם נְסָרִים,
[צ]מְבִיאִים קוֹרוֹת וְנוֹסְרִים מֵהֶם נְסָרִים (ה) (כ) בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, [ק]וְאִם הָיָה אָדָם מְפֻרְסָם (כא) עוֹשִׂים
אֲפִלּוּ בַּשּׁוּק. (כב) [ר]אֲבָל אֵין כּוֹרְתִין (ו) עֵץ מִן הַיַּעַר לִנְסֹר מִמֶּנּוּ נְסָרִים לָאָרוֹן, (כג) וְאֵין חוֹצְבִין

ו בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ונראה מי) מֵהַיְרוּשַׁלְמִי (פ״א ה״ה). ז שָׁם (ד״ה ונראה לי). ח מִשְׁנָה שָׁם כ״ד (ע״ב). ט הָרֹא״ש שָׁם (פ״ג סי׳ נח) בְּשֵׁם הָרַאֲבַ״ד מִירוּשַׁלְמִי (פ״ג ה״ז). י בְּרַיְיתָא שָׁם כ״ה (ע״א). כ הָרֹא״ש (שם סי׳ נט) בְּשֵׁם הָרַאֲבַ״ד מֵהָא דְּאַבַּיֵּי בְּעוּבְדָא דְּרַב סַפְרָא. ל שָׁם בְּמִשְׁנָה כ״ד (ע״ב). מ צִיַּנְתִּיו לְעֵיל (אות ט). נ שָׁם בַּמִּשְׁנָה. ס בְּרַיְיתָא שָׁם כ״ה (ע״א). ע בְּרַיְיתָא שָׁם ח׳ (ע״ב). פ מִשְׁנָה שָׁם. צ שָׁם בַּבְּרַיְיתָא וּכְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. ק יְרוּשַׁלְמִי (פ״א ה״ו) כְּתָבוּהוּ הָרִי״ף (ג:) וְהָרֹא״ש שָׁם (פ״א סי׳ יד). ר יְרוּשַׁלְמִי (שם).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו [ד] אַשְׁכְּנַז. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב הַמִּשְׁנָה לַמֶּלֶךְ פֶּרֶק י״א מֵהִלְכוֹת אָבֵל (ה״א) עַל אָדָם כָּשֵׁר אוֹ שֶׁעָמַד בִּשְׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה (נִרְאֶה לִי שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר דַּעַת הַמְחַבֵּר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ש״מ (ס״ו), אֲבָל הָרַמָ״א שָׁם כָּתַב שֶׁנָּהֲגוּ כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּגַם בְּאָדָם כָּשֵׁר אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא כְּשֶׁעוֹמֵד בִּשְׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה, עַיֵּן שָׁם) אֵינוֹ קוֹרֵעַ כְּלָל אֲפִלּוּ אַחַר הָרֶגֶל, הוֹאִיל וְנִדְחֶה יִדְחֶה, עַיֵּן שָׁם, וֶהֱבִיאוֹ מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ב):

בַּאֵר הֵיטֵב

ה (ג) בִּכְלָל. שֶׁהֲרֵי עַל יְדֵי זֶה פּוֹסְקִים הַאֲבֵלוּת, שֶׁלּוֹבְשִׁין אַחַר כָּךְ לְבָנִים. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ונראה לי). וְכָתַב לְבוּשׁ יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (שמ״ו) [שמ״ז] (ס״ג) דְּאָנוּ נוֹהֲגִים לְהַזְכִּיר אֲפִלּוּ פַּעַם רִאשׁוֹן אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הָרֶגֶל: ו (ג) חָכָם. שֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ דְּבַר הֲלָכָה בְּכָל מָקוֹם וְאוֹמֵר, אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִישָּׁא וְלִתֵּן בָּהּ. נִמּוּקֵי יוֹסֵף (יז: ד״ה אין). וְאֵין בִּזְמַנֵּנוּ תַּלְמִיד חָכָם כָּזֶה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): (ד) אַשְׁכְּנַז. הַיְינוּ אַשְׁכְּנַז מַמָּשׁ, אֲבָל בְּפוֹלִין נָהֲגוּ לִקְרֹעַ עַל כֻּלָּם, מַשְׂאֵת בִּנְיָמִין סִימָן ע״ב. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד). וְאַף בְּאַשְׁכְּנַז בִּשְׁמוּעָה קְרוֹבָה שֶׁהִיא רְחוֹקָה אַחַר הָרֶגֶל, קוֹרְעִין, אֲבָל רְחוֹקָה, אֵין קוֹרְעִין אַף עַל אָבִיו וְאִמּוֹ. הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים, וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ש״מ (סי״ח). וְאִם מֵת אָבִיו וְנִקְבַּר בְּיוֹם טוֹב אֵין לִקְרֹעַ בְּחוֹל הַמּוֹעֵד, שֶׁאֵינוֹ לֹא שְׁעַת מִיתָה וְלֹא שְׁעַת אֲבֵלוּת, אֶלָּא יִקְרַע אַחַר הַמּוֹעֵד. מַהֲרַ״ם מִלּוּבְּלִין סִימָן ע״ד: י (ה) בְּצִנְעָה. וְאִם אִי אֶפְשָׁר בְּצִנְעָה עוֹשִׂין בְּפַרְהֶסְיָא. וּמִיהוּ דַּוְקָא בְּפַרְהֶסְיָא דִּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּפַרְהֶסְיָא דִּלְגַבֵּי אֵינוֹ יְהוּדִי לֹא, אֲפִלּוּ בִּדְלֹא אֶפְשָׁר, תֻּמַּת יְשָׁרִים (סי׳ קטז) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו), וְעַיֵּן סִימָן תקכ״ו סָעִיף קָטָן י״ד: (ו) עֵץ. אֲבָל מֻתָּר לָקֹץ הֲדַס, שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ הַמֵּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֲרָזִים שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁקָּצְצוּ לְצֹרֶךְ בִּנְיָן. וּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ בְּאָדָם מְפֻרְסָם וַאֲפִלּוּ אֵין לָהֶם עֵצִים אֲחֵרִים אָסוּר. מִיהוּ עַל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דְּעַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי זֶה מִתּוֹסֵף לוֹ עוֹד צַעַר בַּמּוֹעֵד:
ד (ז) נִרְאֶה לִי שֶׁמֻּתָּר לְסָפְדוֹ. דְּהַמְּרִירוּת כְּבָר קָבוּעַ בְּלִבּוֹ בְּלֹא
הַהֶסְפֵּד, וְדִינוֹ כְּמֵת בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם הָרֶגֶל שֶׁמֻּתָּר לְהַסְפִּידוֹ
קֹדֶם הָרֶגֶל: ה (ח) וּלְהַזְכִּיר נִשְׁמָתוֹ. וְאֵין זֶה (ו) מַה שֶּׁנּוֹהֲגִין
לְהַזְכִּיר נְשָׁמוֹת בְּ׳אֵל מָלֵא רַחֲמִים׳, שֶׁזֶּה אַף בָּרֶגֶל עַצְמוֹ מֻתָּר,
וְאֵינוֹ הֶסְפֵּד אֶלָּא שֶׁמִּתְפַּלְּלִין עֲלֵיהֶן: (ט) אֵינוֹ בִּכְלָל זֶה. דְּאַדְּרַבָּה
דַּעְתּוֹ לְהַפְסִיק עַל יְדֵי זֶה אֲבֵלוּתוֹ, (ז) שֶׁהֲרֵי קֹדֶם לָכֵן לוֹבְשִׁים
שְׁחוֹרִים וְאַחַר כָּךְ מְסִירִין אוֹתָם וְלוֹבְשִׁין לְבָנִים [בֵּית יוֹסֵף (ד״ה
ונראה לי)]: (י) בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים לָרֶגֶל. אֲבָל בַּמּוֹעֵד גּוּפָא בְּוַדַּאי
אָסוּר לְהַסְפִּידוֹ (ח) אַף בְּאֹפֶן זֶה: ו (יא) אֶלָּא לִקְרוֹבָיו. אֲבָל מִי
שֶׁאֵינוֹ חַיָּב וְרוֹצֶה לִקְרֹעַ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, אָסוּר. וַאֲפִלּוּ לִקְרוֹבָיו דַּוְקָא
אִם מֵת בְּחֹל הַמּוֹעֵד, (ט) אֲבָל אִם מֵת בְּיוֹם טוֹב, אֵין לִקְרֹעַ
בַּמּוֹעֵד עַד אַחַר יוֹם טוֹב, דְּהַהִיא שַׁעְתָּא לָאו שְׁעַת חִמּוּם וְלָאו
שְׁעַת שְׁמוּעָה הוּא: (יב) עַל חָכָם. שֶׁשּׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ דְּבַר הֲלָכָה בְּכָל
מָקוֹם וְאוֹמֵר, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשָּׂא וְלִתֵּן בָּהּ. וְאֵין בִּזְמַנֵּנוּ תַּלְמִיד
חָכָם כָּזֶה [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח)]: (יג) וְעַל קָרוֹב וְכוּ׳. הַשְׁתָּא מְפָרֵשׁ
וְאָזֵיל אֶת דְּבָרָיו הַקּוֹדְמִין: (יד) אִם הוּא בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים. אֲבָל אִם
הוּא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, אֵינוֹ קוֹרֵעַ בַּמּוֹעֵד אֲפִלּוּ עַל אָבִיו וְאִמּוֹ [יוֹרֶה
דֵּעָה סִימָן ש״מ סָעִיף (ל״א) [ל״ב] בְּשַׁ״ךְ שָׁם (ס״ק מז)]: (טו) וְעַל
אָדָם כָּשֵׁר וְכוּ׳. וְאִם עָמַד בִּשְׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה חַיָּב לִקְרֹעַ אֲפִלּוּ
בְּאֵינֶנּוּ אָדָם כָּשֵׁר. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ש״מ סָעִיף ו׳ בְּהַגָּ״הּ
שֶׁנָּהֲגוּ לְהָקֵל אֲפִלּוּ בְּאָדָם כָּשֵׁר, אֶלָּא אִם כֵּן עוֹמֵד עָלָיו בִּשְׁעַת
יְצִיאַת נְשָׁמָה: (טז) וְיֵשׁ חוֹלְקִין. דִּסְבִירָא לְהוּ דְּאֵין קְרִיעָה כְּלָל
בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וּבְנֵי אַשְׁכְּנַז נָהֲגוּ לַעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה בֵּין אֵלּוּ שְׁתֵּי
הַדֵּעוֹת וּמְחַלְּקִים בֵּין אָב וָאֵם וּבֵין שְׁאָר קְרוֹבִים, וְעַל זֶה סִיֵּם
רַמָּ״א דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג מְבֹרָר יֵשׁ לִקְרֹעַ עַל כֻּלָּם, דְּמֵעִקַּר הַדִּין
הֲלָכָה כַּדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה: (יז) בְּנֵי אַשְׁכְּנַז. הַיְנוּ אַשְׁכְּנַז מַמָּשׁ, אֲבָל
בְּפוֹלִין נָהֲגוּ לִקְרֹעַ עַל כֻּלָּם [אַחֲרוֹנִים]: ז (יח) אֵין חוֹלְצִין כָּתֵף
וְכוּ׳. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ש״מ סָעִיף י״ז בְּהַגָּ״הּ דְּעַכְשָׁו לֹא
נָהֲגוּ לַחֲלֹץ כָּתֵף כְּלָל, וַאֲפִלּוּ בְּחֹל: י (יט) עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי הַמֵּת
וְכוּ׳. וְתוֹפְרִין תַּכְרִיכִין (י) אֲפִלּוּ מַעֲשֵׂה אֻמָּן: (כ) בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ
הַבַּיִת. וְאִם אִי אֶפְשָׁר בְּצִנְעָא עוֹשִׂין בְּפַרְהֶסְיָא. וְדַוְקָא בְּפַרְהֶסְיָא
דִּלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּפַרְהֶסְיָא דִּלְגַבֵּי עַכּוּ״ם לֹא, אֲפִלּוּ בִּדְלֹא
אֶפְשָׁר [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו)], וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט) מֵקֵל אַף לְגַבֵּי
עַכּוּ״ם הֵיכִי דְּלֹא אֶפְשָׁר: (כא) עוֹשִׂים אֲפִלּוּ בַּשּׁוּק. שֶׁהַכֹּל
יוֹדְעִים שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ הַמֵּת: (כב) אֲבָל אֵין כּוֹרְתִין עֵץ וְכוּ׳. אֲבָל
מֻתָּר (יא) לָקֹץ הֲדַס, שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ הַמֵּת לְהַעֲבִיר
הַסִּרְחוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֲרָזִים יִסְבְּרוּ שֶׁקָּצְצוּ לְצֹרֶךְ בִּנְיָן, וַאֲפִלּוּ
בְּאָדָם מְפֻרְסָם אָסוּר. אָכֵן הֵיכִי דְּאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר (יג) יֵשׁ
אוֹמְרִים דְּמֻתָּר לָקֹץ אַף מֵהַמְחֻבָּר, וַאֲפִלּוּ לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ מְפֻרְסָם,
וְעַל יְדֵי עַכּוּ״ם בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַתִּיר: (כג) וְאֵין חוֹצְבִין אֲבָנִים. רְצוֹנוֹ
לוֹמַר מִן הָהָר, (יג) אֲבָל אִם הֵם חֲצוּבִין כְּבָר וְרוֹצֶה לְחַלְּקָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (ו) וְאֵין זֶה דּוֹמֶה לְמַה שֶּׁהוֹלְכִין עַל הַקֶּבֶר וּמַזְכִּירִין נְשָׁמוֹת וְאוֹמֵר שָׁם ׳אֵל מָלֵא רַחֲמִים׳, שֶׁזֶּה הָוֵי בִּכְלָל הֶסְפֵּד שֶׁאָסוּר. וְדַוְקָא לְאַחַר תַּשְׁלוּם הַשָּׁנָה מֻתָּר שֶׁעַל יְדֵי זֶה מַפְסִיק הָאֲבֵלוּת [כָּל זֶה מִפְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ב)], וְכִמְדֻמֶּה שֶׁגַּם בָּזֶה נוֹהֲגִין הָעוֹלָם לְהָקֵל לֵילֵךְ תָּמִיד אַף לִפְנֵי הָרְגָלִים: (ז) מַשְׁמַע דְּלוֹבְשִׁים שְׁחוֹרִים עַד תֹּם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאֵין זֶה בִּכְלָל קַדִּישׁ שֶׁמַּפְסִיק בְּאַחַד עָשָׂר חֹדֶשׁ, דְּעִנְיָנֵינוּ הוּא רַק מִשּׁוּם אֲבֵלוּת. וְיֵשׁ שֶׁמְּסִירִין הַשְּׁחוֹרִים גַּם כֵּן בְּאַחַד עָשָׂר חֹדֶשׁ [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ג)]: (ח) פָּשׁוּט. וְטָעוּת סוֹפֵר נִזְדַּמֵּן בָּזֶה בְּפִתְחֵי עוֹלָם: ו (ט) אַחֲרוֹנִים: י (י) פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ח) בְּשֵׁם דַּרְכֵי מֹשֶׁה (סי׳ תקמד אות א): (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז). וַאֲפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי מֻתָּר: (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם תֻּמַּת יְשָׁרִים (סי׳ קטז), וְכֵן הֶעְתִּיק הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״י): (יג) פּוֹסְקִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת חֹל הַמּוֹעֵד סִימָן תקמז תקמח

אֲבָנִים לִבְנוֹת בָּהֶם קֶבֶר. [ש]וּבְמָקוֹם שֶׁהַיְּהוּדִים מְעַט דָּרִים בְּמָקוֹם אֶחָד וְהַכֹּל יוֹדְעִים כְּשֶׁיֵּשׁ מֵת בָּעִיר, הַכֹּל חָשׁוּב כִּמְפֻרְסָם: **יא** [ת]אֵין חוֹפְרִים כּוּכִין בַּחֲפִירָה וּקְבָרוֹת בְּבִנְיָן בְּחֹל הַמּוֹעֵד (כד) לִהְיוֹת מוּכָנִים לְמֵת שֶׁיָּמוּת, אֲבָל מְחַנְּכִין אוֹתָם, [א]שֶׁאִם הָיָה אָרֹךְ מְקַצְּרוֹ אוֹ מַאֲרִיכוֹ אוֹ מַרְחִיבוֹ: **יב** (כה) [ב]אֵין לִתְלֹשׁ (ז) עֲשָׂבִים וְעָפָר בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּבֵית הַקְּבָרוֹת כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת בְּחֹל. (כו) (דִּין צִדּוּק (ח) הַדִּין בַּמּוֹעֵד, עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״א סָעִיף ו׳):

תקמח דִּינֵי אֲבֵלוּת בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וּבוֹ כ׳ סְעִיפִים:

א [א]הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ (א) בְּתוֹךְ הָרֶגֶל, (ח) [א] (ב) לֹא חָל עָלָיו אֲבֵלוּת (ג) בָּרֶגֶל, אֶלָּא לְאַחַר הָרֶגֶל מַתְחִיל לִמְנוֹת שִׁבְעָה וְנוֹהֵג בָּהֶם אֲבֵלוּת. (ג) (ד) וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים מִיּוֹם הַקְּבוּרָה, וְנוֹהֵג בִּשְׁאָר הַשְּׁלֹשִׁים (ה) כְּכָל גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים: **ב** בִּמְקוֹמוֹת שֶׁעוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים, [ב]מוֹנֶה הַשִּׁבְעָה (ו) מִיּוֹם טוֹב (ג) [ג] שֵׁנִי הָאַחֲרוֹן, (ז) אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בּוֹ אֲבֵלוּת, הוֹאִיל וּמִדִּבְרֵיהֶם הוּא, (ח) עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן, וּמוֹנֶה מֵאַחֲרָיו שִׁשָּׁה יָמִים בִּלְבַד. הַגָּהּ: אִם יוֹם שֵׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עוֹלֶה לְמִנְיַן שִׁבְעָה, (ט) עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שצ״ט סָעִיף י״ג בַּהַגָּהוֹת: **ג** [ג]הַקּוֹבֵר אֶת (י) מֵתוֹ בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת שֶׁהוּא יוֹם טוֹב (יא) הָאַחֲרוֹן, אוֹ בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל

ש תּוֹסָפוֹת שָׁם (ד״ה וארון) וְהַטּוּר וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים. ת מִשְׁנָה וּגְמָרָא שָׁם. א כְּדִמְפָרֵשׁ רַב יְהוּדָה שָׁם. ב הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי בְּפֶרֶק ח׳ מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (אות ט) בְּשֵׁם הָרַב מֵאִיר.

א טוּר בְּשֵׁם בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (סי׳ כא) וְהָרִי״ף (יא:) וְהָרֹא״שׁ בְּפֶרֶק ג׳ דְּמוֹעֵד קָטָן (סי׳ כז). ב לְשׁוֹן רַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק י׳ מֵהִלְכוֹת אֲבֵלוּת (ה״ט). ג שָׁם כְּדַעַת בַּהַ״ג וְהָרִי״ף.

בְּאֵר הֵיטֵב

יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי יֵשׁ לְהַתִּיר, כֵּיוָן דְּצֹרֶךְ מִצְוָה, עַיֵּן רֵישׁ סִימָן תקמ״ג (סק״א). וּבִכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) כָּתַב מִשֵּׁם תֻּמַּת יְשָׁרִים (שם) דְּהֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחַר מֵתָּר לָקֹץ הַמְחֻבָּר: **יב** (ז) **עֲשָׂבִים.** כָּתַב אֵלִיָּה זוּטָא (סק״ה), מָצָאתִי בִּתְשׁוּבַת מַהֲרַ״מ טְרָאנִי (מבי״ט ח״א סי׳ רנ) שֶׁהָאֲרִיךְ עַל פְּסַק זֶה וּמַסִּיק דְּמַיְירֵי שֶׁלָּקְטָן לְצֹרֶךְ בֵּית הַקְּבָרוֹת, אֲבָל מַה שֶּׁתּוֹלְשִׁין אַחַר קְבוּרַת הַמֵּת זֵכֶר לִתְחִיָּה, שָׁרִי, עַיֵּן שָׁם: (ח) **הַדִּין.** וְאָסוּר נָמֵי לִדְרֹשׁ עָלָיו אֶלָּא לְחָכָם בְּפָנָיו, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב דְּאָסוּר. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): **א** (ח) **לֹא.** וּמִכָּל מָקוֹם הַנֵּר שֶׁרְגִילִים לְהַדְלִיק כָּל שִׁבְעָה יַדְלִיק תֵּיכֶף, וְאֵין זֶה תָּלוּי בְּמַה שֶּׁהָרֶגֶל מְבַטֵּל הָאֲבֵלוּת אוֹ שֶׁאֵינוֹ חָל עַד אַחַר הָרֶגֶל, רַק שֶׁיַּדְלִיק בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אוֹכְלִים שָׁם, מִשּׁוּם צַעַר, עַיֵּן שׁוּ״ת נַחֲלַת שִׁבְעָה סִימָן ע״ג: (ג) **וּמוֹנֶה.** וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת אֵינוֹ נֶחְשָׁב רַק לְיוֹם אֶחָד. אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בְּסָעִיף ט״ז מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם (ס״ק יד): **ב** (ג) **שֵׁנִי.** מַשְׁמַע אֲפִלּוּ נִקְבַּר בְּיוֹם רִאשׁוֹן עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, וְלֹא

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **לֹא חָל.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן שָׁם בִּתְשׁוּבַת נַחֲלַת שִׁבְעָה בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מַהֲרַ״שׁ שַׁפִּירָא שֶׁכָּתַב שֶׁאַף שֶׁהַחֶדֶר הוּא מָקוֹם שֶׁמֵּת שָׁם, מִכָּל מָקוֹם לֹא יַדְלִיק שָׁם, שֶׁמָּא מִתּוֹךְ כָּךְ יָבוֹא לִידֵי הֶסְפֵּד, וְיֵשׁ לְהַדְלִיק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בִּשְׁאָר חַדְרֵי הַבַּיִת שֶׁאֵין אוֹכְלִים שָׁם, וֶהֱבִיאוֹ בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן קל״ג (סק״ז), עַיֵּן שָׁם: **ב** [ג] **שֵׁנִי.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן שׁוּ״ת בַּ״ח הַחֲדָשׁוֹת סִימָן ט׳ שֶׁהָאֲרִיךְ לְהַחֲזִיק דֵּעָה זוֹ דְּיוֹם שֵׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עוֹלֶה לוֹ, וְכֵן יוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, אַף עַל גַּב דַּאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה יָכוֹל לִנְהֹג אֲבֵלוּת בְּאוֹתוֹ יוֹם, אַף עַל פִּי כֵן עוֹלֶה לוֹ וּמַשְׁלִים עָלָיו שִׁשָּׁה. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שצ״ט (ש״ך סק״ז) בְּשֵׁם הַבַּ״ח, וּבְבַאֵר הֵיטֵב שָׁם כָּתַב שֶׁכֵּן כָּתַב בְּגִנַּת וְרָדִים (כלל ה) וּבְשׁוּ״ת תּוֹרַת חַיִּים (סי׳ יא):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶן קֶבֶר, דִּינוֹ כְּמוֹ נְסִירַת הַקּוֹרוֹת וְכַנַּ״ל: **יא** (כד) **לִהְיוֹת מוּכָנִים.** שֶׁהָיָה (יד) דַּרְכָּן לַחְפֹּר כּוּכִין לִהְיוֹת מְזֻמָּנִים (טו) לְצֹרֶךְ מֵתִים שֶׁיָּמוּתוּ, דְּטִרְחָא יְתֵירָא הִיא, אֲבָל לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד לִקְבֹּר בּוֹ מֵת בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד (טז) חוֹפְרִין אֲפִלּוּ בִּתְחִלָּה בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד: **יב** (כה) **אֵין לִתְלֹשׁ וְכוּ׳.** בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יא) כָּתַב דְּזֶה מַיְירֵי שֶׁלִּקְטָן לְצֹרֶךְ בֵּית הַקְּבָרוֹת, אֲבָל מַה שֶּׁתּוֹלְשִׁין אַחַר קְבוּרַת הַמֵּת זֵכֶר לַתְּחִיָּה, שָׁרִי. וּבְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב) מְפַקְפֵּק עַל זֶה וְכָתַב דְּפַשְׁטִיּוּת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אֵינוֹ כֵּן, וְכֵן הַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לִתְלֹשׁ בְּחֹל הַמּוֹעֵד: (כו) **דִּין צִדּוּק הַדִּין בַּמּוֹעֵד.** כְּשֶׁאֵין אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין (יז) אֵין אוֹמְרִים גַּם כֵּן שִׁבְחוֹ שֶׁל מֵת, דְּהָא נַמִי מַרְגִּיל הַהֶסְפֵּד, וְאִם כֵּן אָסוּר לִדְרֹשׁ עָלָיו אֶלָּא לְחָכָם בְּפָנָיו, וְכָל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב דְּאָסוּר. וּבִזְמַנֵּנוּ אֵין דִּין תַּלְמִיד חָכָם, וְכַנַּ״ל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״ב. (יח) הַמִּתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם בְּחֹל הַמּוֹעֵד צָרִיךְ לְמֵיתַב אַחַר הַמּוֹעֵד תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, וְטוֹב שֶׁיִּהְיֶה אַחַר אִסְרוּ חַג:

א (א) **בְּתוֹךְ הָרֶגֶל.** בֵּין בְּיוֹם טוֹב בֵּין בְּחֹל הַמּוֹעֵד: (ב) **לֹא חָל וְכוּ׳.** דְּאָתֵי (ח) מִצְוַת עֲשֵׂה דְּשִׂמְחַת הָרֶגֶל שֶׁהוּא עֲשֵׂה דְּרַבִּים, וְדָחֵי אֲבֵלוּת דְּהוּא רַק מִצְוָה דְּיָחִיד: (ג) **בָּרֶגֶל.** וּמִכָּל מָקוֹם (ג) הַנֵּר שֶׁרְגִילִים לְהַדְלִיק כָּל שִׁבְעָה יַדְלִיק תֵּכֶף, וְאֵין זֶה תָּלוּי בְּמַה שֶּׁהָרֶגֶל מְבַטֵּל הָאֲבֵלוּת אוֹ שֶׁאֵינוֹ חָל עַד אַחַר הָרֶגֶל, רַק שֶׁלֹּא יַדְלִיק בְּמָקוֹם שֶׁאוֹכְלִים שָׁם, וְכָל שֶׁכֵּן בְּהַחֶדֶר שֶׁמֵּת שָׁם, שֶׁמָּא מִתּוֹךְ כָּךְ יָבֹא לְהַסְפִּידוֹ, אֶלָּא יַדְלִיק בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אוֹכְלִין שָׁם. אָכֵן כֵּיוָן שֶׁאֵין נֶהֱנֶה לְאוֹר זֶה כְּלָל, (ג) לֹא יַדְלִיק בְּעַצְמוֹ בְּיוֹם טוֹב, אֶלָּא עַל יְדֵי עַכּוּ״ם [פְּרִי מְגָדִים בְּסִימָן קל״ב (מש״ז סק״ב) וְהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּסִימָן תקי״ד (ד״ה אסור)]: (ד) **וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים מִיּוֹם הַקְּבוּרָה.** וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת (ד) אֵינוֹ נֶחְשָׁב בָּזֶה רַק יוֹם אֶחָד: (ה) **כְּכָל גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים.** דְּהַיְנוּ בְּגִלּוּחַ וְתִסְפֹּרֶת וּרְחִיצָה בְּחַמִּין וְעוֹד דְּבָרִים הַמְבֹאָרִים בְּיוֹרֶה דֵּעָה בְּהִלְכוֹת אֲבֵלוּת: **ב** (ו) **מִיּוֹם טוֹב שֵׁנִי הָאַחֲרוֹן.** לְאַפּוּקֵי יוֹם טוֹב שֵׁנִי הָרִאשׁוֹן, לֹא גָּרַע מֵחֹל הַמּוֹעֵד דְּאֵינוֹ עוֹלֶה מִן הַמִּנְיָן: (ז) **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג וְכוּ׳.** וּמַיְירֵי זֶה הַסָּעִיף שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ הָרֶגֶל, דְּאִלּוּ אִם מֵת בְּיוֹם אַחֲרוֹן, מְבֹאָר דַּעַת הַמְחַבֵּר לְקַמֵּיהּ דְּנוֹהֵג בּוֹ אֲבֵלוּת: (ח) **עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן.** וְהוּא הַדִּין בִּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בֵּין (ה) שֶׁנִּקְבַּר בְּיוֹם רִאשׁוֹן עַל יְדֵי עַכּוּ״ם וּבֵין שֶׁנִּקְבַּר בְּיוֹם שֵׁנִי, שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בָּהֶן אֲבֵלוּת לְכֻלֵּי עָלְמָא, מִכָּל מָקוֹם יוֹם שֵׁנִי עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן: (ט) **עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה וְכוּ׳.** טָעוּת סוֹפֵר הוּא, (ו) כִּי לֹא נִזְכָּר שָׁם מִדִּין זֶה: **ג** (י) **מֵתוֹ.** דַּוְקָא (ז) שִׁבְעָה מֵתֵי מִצְוָה שֶׁהֵם מְפֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה, אֲבָל אוֹתָם שֶׁהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם (כְּמָה דְּאִיתָא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סוֹף סִימָן שע״ד (ס״ד)), אֵין אֲבֵלוּתָם אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: (יא) **הָאַחֲרוֹן.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יא (יד) רַשִׁ״י (ח: ד״ה אין): (טו) **וְהַיְינוּ בִּסְתָם, אֲבָל בִּמְפָרֵשׁ לְמִי חוֹצֵב, אֵין חוֹצְבִין לְגוֹסֵס קֶבֶר עַד שֶׁיָּמוּת אֲפִלּוּ בְּחֹל,** כִּי הֵיכִי דְּלֹא לִיתְרַע מַזָּלֵיהּ, וְכִמְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן של״ט (ס״א) [בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ג)]: (טז) כֵּן הוּא דַּעַת הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ דְּסָתְמוּ כֵּן לַהֲלָכָה. וְדַע, דְּאַף הָרַאֲבַ״ד (פ״ח ה״ח) וְהָרַזָּ״ה שֶׁאוֹסְרִין לַחְפֹּר אַף לְצֹרֶךְ הַמֵּת שֶׁמֵּת כְּבָר, הַיְינוּ דַּוְקָא חֲפִירַת כּוּכִין שֶׁהֵם חֲקוּקִין בְּכָתְלֵי הַמְּעָרָה שֶׁדּוֹמֶה לְבִנְיָן וְכָל שֶׁכֵּן קֶבֶר שֶׁהוּא בְּבִנְיָן מַמָּשׁ, אֲבָל קְבָרוֹת שֶׁהֵם בַּחֲפִירַת קַרְקַע כְּמוֹ שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִין, אַף לְדַעַת הָאוֹסְרִין מֻתָּר [פּוֹסְקִים]: **יב** (יז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. **וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים** (א״א סק״ח) **שֶׁמִּסְתַּפֵּק לְעִנְיָן תַּלְמִיד חָכָם בְּיוֹם טוֹב, אַף דְּהֶסְפֵּד אָסוּר אֶפְשָׁר דְּלִדְרֹשׁ בְּפָנָיו מֻתָּר, וְהַגָּאוֹן ר׳ בָּרוּךְ פְּרֶנְקֶל** (בהגהות) **מַסְכִּים דְּאָסוּר:** (יח) פְּרִי מְגָדִים (שם):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah